

GDF-1618

Seat No. _____

M. A. (Sem. I) Examination

December - 2015

Sanskrit : Paper - 102

(१. निरुक्तम् - अ.१-२ (२) मेघदूतम् (पूर्वमेघ-श्लोक-१ तः१०)

(३) अनशील ।

(Core Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- १ नीचेनाभांथी कोष्ठ पश्च चार सभञ्जवो : १४
- (१) भावप्रधानमाख्यातं सत्त्वप्रधानानि नामानि ।
(२) ना वैयाकरणाय । नानुपसन्नाय । अनिदं विदे वा ।
(३) इन्द्रियनित्यं वचनमौदुम्बरायणः ।
(४) परः संनिकर्षः संहिता ।
(५) साक्षात्कृतधर्माणः ऋषयो बभूवुः ।
(६) आदित्यः कस्मात् ? आदत्ते रसान् ।
(७) अध्वर्युः अध्वरयुः । अध्वरं चुनक्ति । अध्वरस्य नेता ।
(८) विश्वकद्राकर्षः ।

- २ निधंठु अने निरुक्त वच्येनो संबंध विस्तारथी स्पष्ट करो. १४

अथवा

- २ 'अनर्थकाः मन्त्राः' विशे यास्क मतानुसार विस्तृत नोध लपो. १४

३ गभे ते भे टूंकनोंध लपो :

१४

- (१) त्रिविधा ऋचः ।
- (२) उपसर्गोनी सार्थकता
- (३) जातवेदस अने वैश्वानरः निर्वचन
- (४) निरुक्तना अधिकारीओ

४ (अ) नीथेनामांथी कोई पक्ष भे श्लोक संस्कृतमां समञ्जवो :

७

- (१) तस्मिन्नद्रौ कतिचिदबलाविप्रयुक्तः स कामी
नीत्वा मासान्कनकवलयभ्रंशरिक्तप्रकोष्ठः ।
आषाढस्य प्रथम दिवसे मेघमाश्लिसृसानुं
वप्रक्रीडापरिणतगजप्रेक्षणीयं ददर्श ॥
- (२) धूमज्योतिः सलिलमरुतां संनिपातः क्व मेघः
संदेशार्थाः क्व पटुकरणैः प्राणिभिः प्रापणीयाः ।
इत्यौत्सुक्यादपरिगणयन्गुह्यकस्तं ययाचे
कामार्ता हि प्रकृतिकृपणाश्चेतनाचेतनेषु ॥
- (३) संतप्तानां त्वमसि शरणं तत्पयोद प्रियायाः
संदेशं मे हर धनपतिक्रोधविश्लेषितस्य ।
गन्तव्या ते वसतिरलका नाम यक्षेश्वराणां
बाह्योद्यानस्थितहरशिरश्चन्द्रिकाद्यौतहर्म्या ॥
- (४) त्वामारुढं पवनपदवीमुद्गृहीतालकान्ताः
प्रेक्षिष्यन्ते पथिकवनिताः प्रत्ययादाश्वसन्त्यः ।
कः संनद्धे विरह विधुरां त्वय्युपेक्षेत जायां
न स्यादन्योऽप्यहमिव जनो यः पराधीनवृत्तिः ॥

(બ) નગરપાલિકાં પ્રતિ સ્વચ્છતાપાલનદૃષ્ટ્યા આવેદનં લિખતુ । ૭

અથવા

(બ) મહાવિદ્યાલયસ્ય વાર્ષિકોત્સવે અનુપસ્થિતિવિષયકમ્ આવેદનપત્રં લિખતુ । ૭

૫ નીચેનામાંથી કોઈ પણ સાત પ્રશ્નોના ઉત્તર બે-ત્રણ વાક્યોમાં આપો : ૧૪

(૧) નિરુક્ત અને વ્યાકરણને વેદાંગ-પુરુષના કયા અંગ સાથે સરખાવ્યાં છે ?

(૨) 'નિઘન્ટુ' શબ્દનું નિર્વચન આપો.

(૩) ષડ્ભાવવિકારોનાં નામ આપો.

(૪) નિપાતોના પ્રકાર જણાવો.

(૫) 'નિર્વચન' એટલે શું ?

(૬) નિરુક્તના અનધિકારીઓ જણાવો.

(૭) 'આચાર્ય' શબ્દનું નિર્વચન આપો.

(૮) મેઘદૂતના વિભાગોનાં નામ આપી તેમની અનુક્રમે શ્લોક સંખ્યા જણાવો.

(૯) 'મેઘ'માં કયા તત્ત્વોનું મિશ્રણ કવિ બતાવે છે ?

(૧૦) વિરહી યક્ષનું આશ્રય સ્થાન જણાવો.